

HƏYAT BİLGİSİ

1

Dərslik

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT HİMNİ

Musiqisi *Üzeyir Hacıbəylinin*,
sözləri *Əhməd Cavadındır*.

Azərbaycan! Azərbaycan!
Ey qəhrəman övladın şanlı Vətəni!
Səndən ötrü can verməyə cümlə hazırız!
Səndən ötrü qan tökməyə cümlə qadiriz!
Üçrəngli bayrağınla məsud yaşa!

Minlərlə can qurban oldu,
Sinən hər bə meydan oldu!
Hüququndan keçən əsgər,
Hərə bir qəhrəman oldu!

Sən olasan gülüstan,
Sənə hər an can qurban!
Sənə min bir məhəbbət
Sinəmdə tutmuş məkan!

Namusunu hifz etməyə,
Bayrağını yüksəltməyə
Cümlə gənclər müştəqdir!
Şanlı Vətən! Şanlı Vətən!
Azərbaycan! Azərbaycan!

HEYDƏR ƏLİYEV
AZƏRBAYCAN XALQININ ÜMUMMİLLİ LİDERİ

Elşad Yunusov   Gülər Mehdiyeva   Elmina Kazımzadə
Yalçın İslamzadə   Elmar İmanov   Famil Ələkbərov

HƏYAT BİLGİSİ

Ümumi təhsil müəssisələrinin 1-ci sinifləri üçün
Həyat bilgisi fənni üzrə dərslik

© Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

**Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0
International (CC BY-NC-SA 4.0)**

Bu nəşr Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International
lisenziyası (CC BY-NC-SA 4.0) ilə www.trims.edu.az saytında əlçatandır.

Bu nəşrin məzmunundan istifadə edərkən
sözügedən lisenziyanın şərtlərini qəbul etmiş olursunuz:

İstinad zamanı nəşrin müəllif(lər)inin adı göstərilməlidir.

Nəşrdən kommersiya məqsədilə istifadə qadağandır.

Tərəmə nəşrlər orijinal nəşrin lisenziya şərtlərilə yayılmalıdır.

Bu nəşrlə bağlı irad və təkliflərinizi
trm@arti.edu.az və **derslik@edu.gov.az**
elektron ünvanlarına göndərməyiniz xahiş olunur.
Əməkdaşlığınız üçün əvvəlcədən təşəkkür edirik!

MÜNDƏRİCAT

1

MƏN KİMƏM

7

1. Məktəbim	8
2. Ailəm	10
3. Ölkəm.....	12
4. Mən azərbaycanlıyam.....	14
5. Mən harada yaşayıram.....	16
6. Ünsiyyət	18
7. İntizam.....	20
Ümumiləşdirici tapşırıqlar	22

2

SAĞLAMLIQ

23

8. Bədən hissələri	24
9. Oxşarlıq və fərqlilik	26
10. Bədənimizi necə təmiz saxlayaq	28
11. Sağlam qidalanma.....	31
Ümumiləşdirici tapşırıqlar	34

3

İNSANLAR VƏ ƏŞYALAR

35

12. Dillər.....	36
13. Dinlər	38
14. Mən və yoldaşlarım.....	40
15. Evdəki əşyalarımız.....	43
16. Əşyalar nədən hazırlanır.....	45
17. Materialların xassələri.....	47
18. Əşyaların hərəkəti.....	50
19. Evimizdəki avadanlıqlar	52
Ümumiləşdirici tapşırıqlar	54

4

ƏTRAF MÜHİT

55

20. Ətrafı necə öyrənirik..... 56
 21. Səs haradan gəlir 59
 22. Bu gün hava necədir..... 61
 23. Fəsilər bizə necə təsir edir..... 63
 24. Canlı və cansız..... 66
 25. Yaşamaq üçün nə lazımdır..... 68
 Ümumiləşdirici tapşırıqlar..... 70

5

EHTİYATLI DAVRANAQ

71

26. Nəqliyyat vasitələri..... 72
 27. Diqqətli olaq 74
 28. Seldən necə qorunmaq olar 76
 29. Təcili zəng..... 78
 Ümumiləşdirici tapşırıqlar..... 80

Dərsləkdə istifadə olunan personajlar

Sənan

Sevil

Azər

Səbinə

Elxan

Günay

Kamran

Leyla

KİTABLA TANIŞ OLAQ

Bölməyə dair məlumatlar təqdim olunur və verilən suallarla şagirdlərdə bölmə haqqında təsəvvür yaradılır.

Şagirdləri müzakirəyə cəlb edərək onlarda **mövzuya** maraq yaradılır.

Fəaliyyətlər şagirdlərin praktik bacarıqlarını inkişaf etdirir.

Açar sözlər mövzuda öyrədiləcək yeni anlayışlardır.

Təlim nəticələrində nəzərdə tutulan **anlayışlar** təqdim edilir.

Müzakirə sualları və **tapşırıqları** şagirdlərdə müstəqil düşünmə bacarığını inkişaf etdirir və bilikləri möhkəmləndirir.

Sualların köməyi ilə şagirdlərin **mövzuya dair bilikləri** yoxlanılır.

Bölmə üzrə mənimsənilən bilik və bacarıqlar təkrarla möhkəmləndirilir.

Qazanılmış bilik və bacarıqlar böyüklərin köməyi ilə oyun, müzakirə və müxtəlif fəaliyyətlərlə dərinləşdirilir.

1

MƏN KİMƏM

HAZIRSINIZMI?

- Uşaqlar məktəbə nə üçün gedirlər?
- Uşaqlar bir-biri ilə necə tanış ola bilərlər?

1

MƏKTƏBİM

Açar sözlər

- məktəb
- sinif
- tanışlıq

Mənim adım
Kamrandır.
Mən şəkil çəkə
bilirəm.

Kamran

Mənim
adım Sevidir.
Mən hərfləri
tanıyırım.

Sevil

- Uşaqlar özlərini necə tanıdılar?
- Siz özünüzü necə tanıdardınız?

FƏALİYYƏT

TANIŞLIQ

Parta yoldaşınızla tanış olun. Ondan hansı oyuncağı xoşladığını soruşun və həmin oyuncağın şəklini çəkin.

ÖYRƏNMƏ

Məktəb yaşına çatmış hər bir uşaq məktəbə qəbul olunur. Siz artıq məktəblisiniz. Məktəbdə uşaqlar yeni biliklər öyrənir, yeni dostlarla tanış olurlar.

Müzakirə

- Uşaqlar nə üçün təhsil alırlar?
- Məktəb yaşına çatmayan uşaqlar harada təhsil ala bilirlər?

TAPŞIRIQ

1. Uşaqlar məktəbdə nə edirlər? Şəkillər üzrə danışın.

2. Cümlələri uyğun şəkillərlə birləşdirin.

Məktəb əşyalarını
çantama
toplamışam. Mən
məktəbə hazırım.

Müəllimimizlə
tanış olduq.
O, çox
mehribandır.

Sınıf otağımız çox
xoşuma
gəldi.

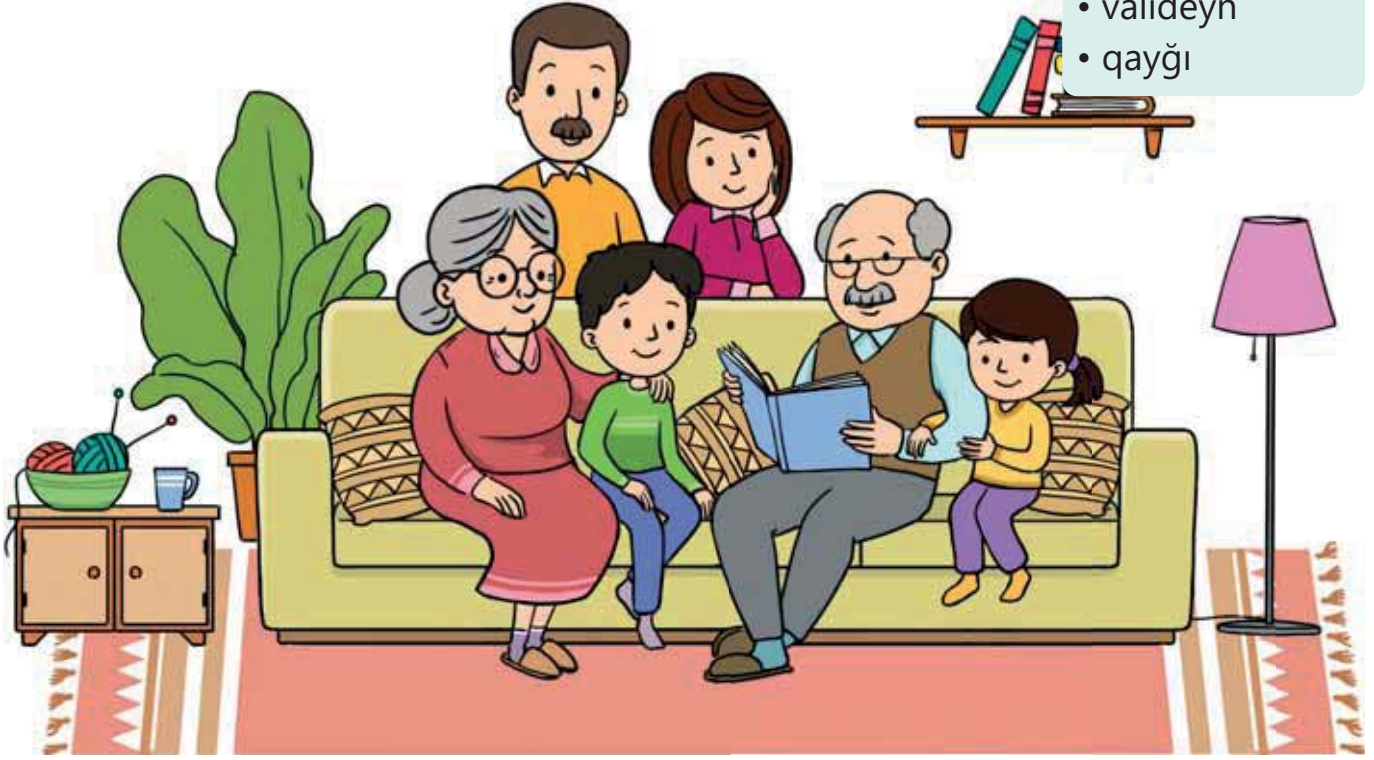
Özünüzü yoxlayın.

- Məktəbinizdə nə xoşunuza gəldi?
- Kimlərlə tanış oldunuz?
- Onlar haqqında nələri öyrəndiniz?

Açar sözlər

- ailə üzvü
- valideyn
- qayğı

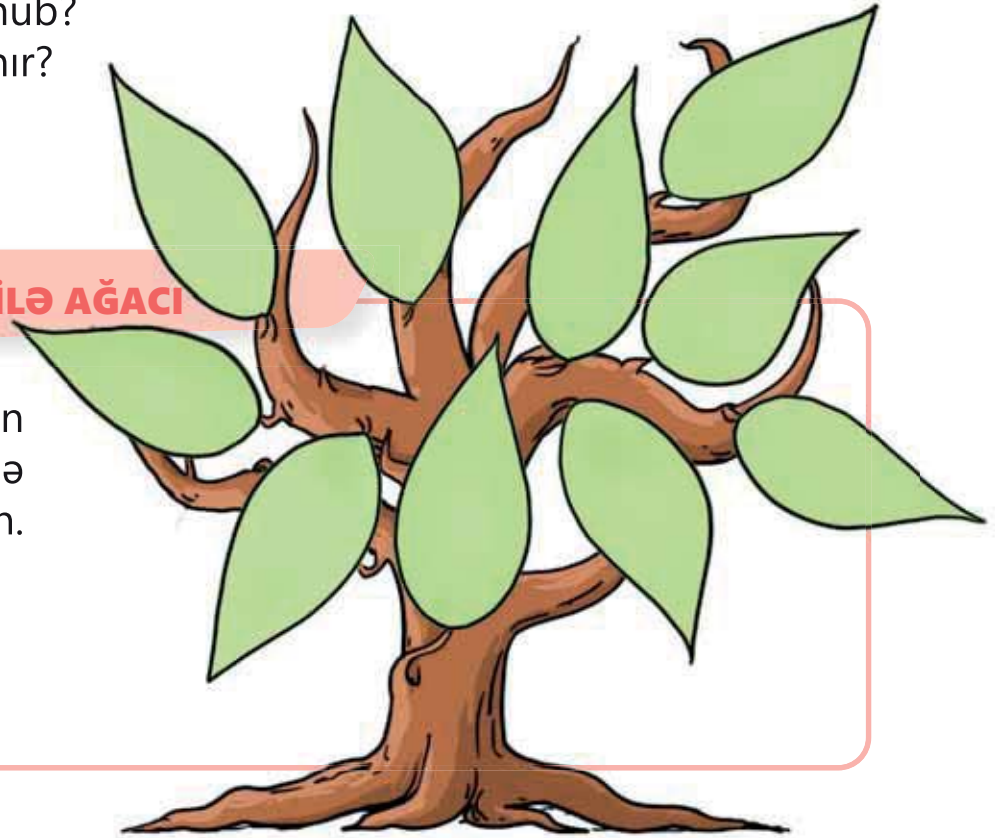

- Şəkildə kimlər təsvir olunub?
- Onlar birlikdə necə adlanır?

FƏALİYYƏT

AİLƏ AĞACI

Bu, ailə ağacıdır. Ağacın yarpaqlarının üstünə ailə üzvlərinizin adlarını yazın.

ÖYRƏNMƏ

Ailə doğma və yaxın insanların birliyidir. Valideynlər və uşaqlar ailə üzvləridir. Bəzi ailələrdə nənə də, baba da övladları və nəvələri ilə birlikdə yaşayır. Ailədə hamı bir-birinə sevgi və qayğı ilə yanaşır.

Müzakirə

- Ailə üzvlərinizlə necə vaxt keçirirsiniz?

TAPŞIRIQ

Ailədə böyüklər uşaqlara hansı işlərdə kömək edirlər? Şəkillər üzrə danışın.

Özünüzü yoxlayın

- Ailə üzvləri kimlərdir?
- Ailə üzvləri bir-birinə necə münasibət göstərir?

DƏRSDƏN SONRA

Valideynlərinizdən soruşun:

- Balaca olanda onlar hansı oyunları oynayırdılar?

Açar sözlər

- bayraq
- gerb
- himn

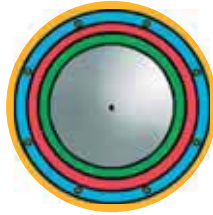

- Ölkəmiz necə adlanır?
- Ölkəmizin paytaxtı hansı şəhərdir?

FƏALİYYƏT

DÖVLƏT RƏMZLƏRİ

1. Uyğun rəqəmləri yazıb bayrağımıza aid cümlələri tamamlayın. Bayrağımızın ..... rəngi var. Onun üzərindəki ulduz ..... guşəlidir.
2. Ölkəmizin dövlət gerbinə aid hissələri işarələyin (✓).

ÖYRƏNMƏ

Hər ölkənin dövlət bayrağı, gerbi və himni var. Bunlar dövlət rəmzləridir. Ölkələr öz dövlət rəmzləri ilə tanınır.

Bizim ölkəmiz Azərbaycandır. Azərbaycanın üçrəngli bayrağı, gerbi və himni var. Ölkəmizin paytaxtı Bakı şəhəridir. Dövlət dilimiz Azərbaycan dili, pul vahidimiz Azərbaycan manatıdır.

Müzakirə

- Qalibə qızıl medal veriləndə nə üçün ölkəsinin himni səslənir?

TAPŞIRIQ

1. Hansı şəkildə himn oxuyan uşaqlar təsvir olunub?

2. Azərbaycana aid pul nişanı hansıdır?

Özünüzü yoxlayın

- Ölkələr nə ilə tanınır?
- Dövlət rəmzləri hansılardır?
- Ölkəmizin pul vahidi necə adlanır?

MƏN AZƏRBAYCANLIYAM

Açar sözlər

- Zəfər Günü
- "Xarıbülbül"

8 Noyabr Zəfər
Günüdür!

Zəfər Günü
"Xarıbülbül"
nişanımı yaxa-
ma taxacağam!

Azər

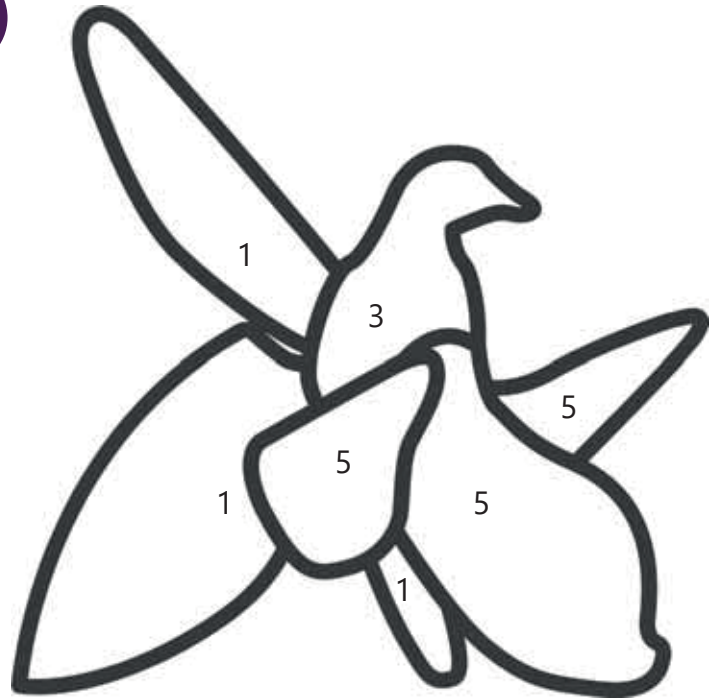
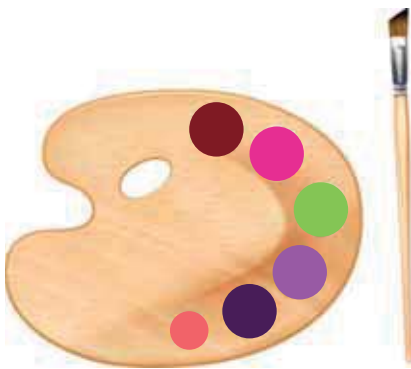
Leyla

- 8 noyabrda biz hansı bayramı qeyd edirik?
- Bu bayram necə yaranıb?

FƏALİYYƏT

XARIBÜLBÜL

Şəklin hissələrini rəqəmlərə uyğun rəngləyin.

ÖYRƏNMƏ

Zəfər Günündə xalqımız düşmən üzərində qələbəsini bayram edir. Zəfər Günü bütün azərbaycanlıların qürur günüdür! Xarıbülbül çiçəyi Zəfərimizin, Qarabağımızın, Şuşamızın və şəhid olan əsgərlərimizin xatirəsinin simvoludur.

Müzakirə

- Zəfər Gününü nə üçün təntənə ilə bayram edirik?
- Biz Zəfər Günündə hansı hissləri keçiririk?

TAPŞIRIQ

Zəfər Gününə aid olan şəkli işarələyin (✓).

Özünüzü yoxlayın

- Zəfər Gününü nə üçün qürur günümüz hesab edirik?
- Zəfərimizin simvolu olan çiçəyin adı nədir?

DƏRSDƏN SONRA

– Valideynlərinizdən xarıbülbül haqqında danışmağı xahiş edin.

5

MƏN HARADA
YAŞAYIRAM

Açar sözlər

- yol
- svetofor
- piyada keçidi

Sənan

Evimizin yanında
oyun parkı və
market var.

Məktəbin
və parkın
yolunda piyada
keçidi var.

Səbinə

- Evinizin yaxınlığında nələr var?
- Məktəbə gələrkən nələrlə qarşılaşırsınız?

FƏALİYYƏT

MƏKTƏB YOLU

Öz məktəb yolunuzu təsvir edin.

Evdən məktəbə gedəndə diqqətinizi nələr çəkir? Şəklin kənarında yazın.

ÖYRƏNMƏ

Yaşadığınız evin ətrafında nələrin olduğuna diqqət edin və yadda saxlayın. Təsadüfən valideynlərinizdən ayrı düşsəniz, bunun köməyi ilə evinizi asanlıqla tapa bilərsiniz.

"Piyada keçidi" nişanı

Yolda səki ilə hərəkət etmək lazımdır. Avtomobil yolunda ağ zolaqlar çəkilmiş piyada keçidləri olur. Yolu piyada keçidindən keçmək lazımdır. Svetofor olan

Sürücülər üçün svetofofor

Piyadalar üçün svetofofor

yoldan keçərkən onun işıqlarına diqqət edilməlidir.

Qırmızı işıq yanarsa, dayanmaq lazımdır.

Sarı işıq hərəkəti qadağan edir.

Yaşıl işıq yananda hərəkətə başlamaq olar.

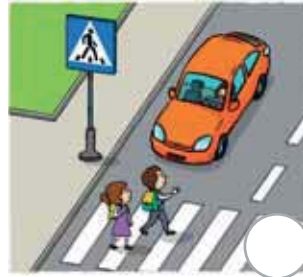
Bunları bilmək təhlükəsizliyiniz üçün vacibdir.

Müzakirə

- Ətrafınızda nələrin olduğunu bilmək evinizin yerini tapmaqda sizə necə kömək edə bilər?
- Sürücülər üçün svetofoforda hansı işıq yandıqda piyada gözləməlidir?

TAPŞIRIQ

Yolu kimlər təhlükəsiz keçirlər? İşarələyin (✓).

Özünüzü yoxlayın

- Svetoforun rənglərinin mənası nədir?
- Piyada keçidi nişanında nə təsvir olunub?

Açar sözlər

- nəzakət qaydaları
- hörmət
- diqqət

- Uşaqlar nə edirlər?
- Bu gün məktəbdə kiminlə salamlaşdınız?

FƏALİYYƏT

SEHRLİ SÖZLƏR

Sözləri uyğun boşluqlara yazın.

Hələlik!

Salam!

Təşəkkür edirəm!

ÖYRƏNMƏ

İnsanlar görüşəndə salamlışırlar. Nə isə istəyəndə xahiş edirlər. Ayrılanda sağollaşırlar. Bunlar nəzakət qaydalarıdır. Ünsiyyət zamanı bu qaydalara əməl etməklə bir-birimizə diqqət və hörmət göstəririk.

Müzakirə

- Nəzakət qaydaları nə üçün lazımdır?
- Nə zaman "Buyurun" sözündən istifadə edirsiniz?
- Kimlərə "Siz" deyə müraciət edirsiniz?

TAPŞIRIQ

Şəkillərdə işarə edin:

1. Nəzakət qaydaları pozulur 😞
2. Nəzakət qaydalarına əməl olunur 😊

Özünüzü yoxlayın

- Hansı nəzakət qaydalarına əməl edirsiniz?
- Ünsiyyət zamanı hansı sözlərdən istifadə edirsiniz?

7

İNTİZAM

Açar sözlər

- qayda
- səliqə

- Şagirdlər nə edirlər?
- Döşəmədə nə görürsünüz?

FƏALİYYƏT

TEXNOLOGIYA DƏRSİNDƏ

Gördükləri işə uyğun olaraq uşaqların adlarını çərçivələrə yazın.

ÖYRƏNMƏ

Bizim sinfimiz həmişə səliqəlidir, çünki:

- sinif otağının döşəməsinə zibil atmırıq;
- bitkilərin yarpaqlarını qoparmırıq;
- partaların üstünü cızmırıq;
- divarları yazmırıq.

Bunlar sinfimizin intizam qaydalarıdır.

Biz yalnız sinifdə deyil, evdə, küçədə, nəqliyyatda və oyun meydançasında da qaydalara əməl edirik. Qaydalara əməl edənlər intizamlı insanlardır.

Müzakirə

- Sizcə, sinifdə daha hansı intizam qaydalarına əməl etmək lazımdır?
- Uşaqlar oyun meydançasında hansı qaydalara əməl etməlidirlər?

TAPŞIRIQ

Hansı şəkillərdə uşaqlar qaydalara əməl etmirlər?

Özünüzü yoxlayın

- Şagirdlər sinifdə səliqəni qorumaq üçün nə etməlidirlər?
- Başqa harada qaydalara əməl edilməlidir?
- Qaydalara əməl etmək nə üçün vacibdir?

DƏRSDƏN SONRA

– Parkda insanların hərəkətlərinə diqqət edin. Onlar qaydalara necə əməl edirlər?

ÜMUMİLƏŞDİRİCİ TAPŞIRIQLAR

1. Sərgidə Azərbaycanca aid nümunəni necə tapmaq olar?

2. Zəfər Gününün simvolu olan çiçək hansıdır?

3. Svetoforun hansı rəngi yananda yolu keçməlisiniz?

4. Hansı şəkildə nəzakət qaydalarına əməl olunur?

2

SAĞLAMLIQ

HAZIRSINIZMI?

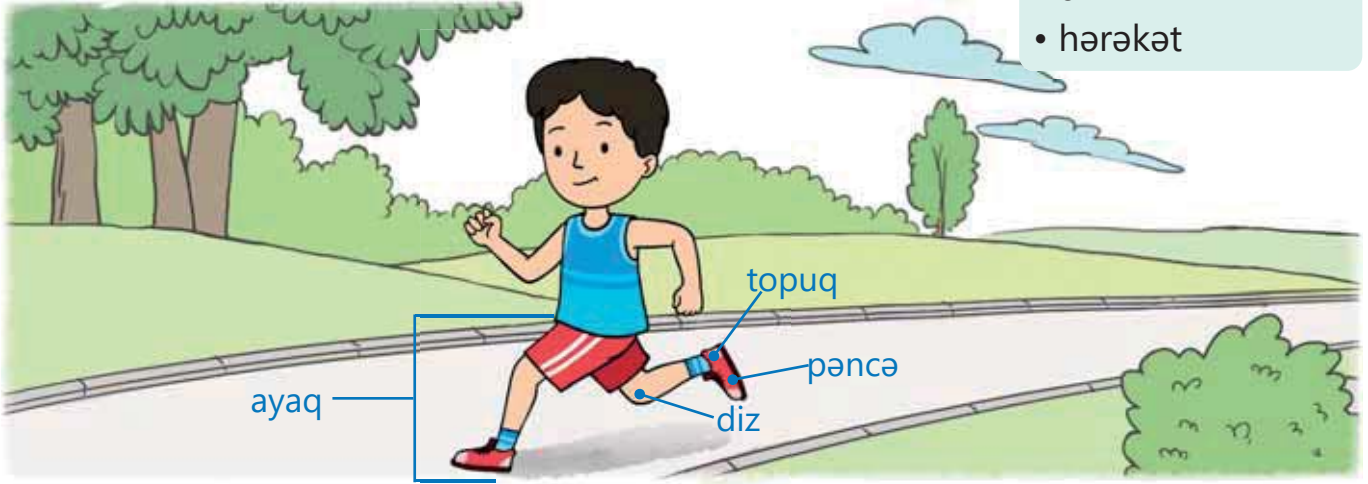
- Bədən təmizliyi niyə vacibdir?
- Düzgün qidalanmasaq, nə baş verər?
- Gün ərzində hansı işləri görürük?

8

BƏDƏN
HİSSƏLƏRİ

Açar sözlər

- bədən üzvləri
- dirsək
- diz
- hərəkət

- Qaçarkən bədəninizin hansı hissələrindən istifadə edirsiniz?

FƏALİYYƏT

BƏDƏN HİSSƏLƏRİ

Bədən hissələrinin sayını boşluqlara yazın.

Mənim əlim var

Mənim gözüm var

 Mənim qulağım var

 Mənim dilim var

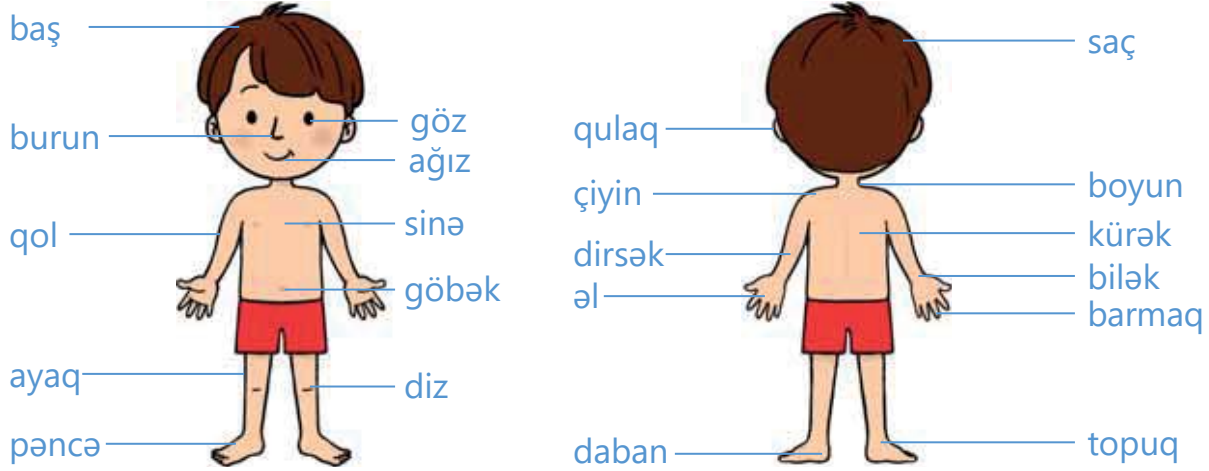
Mənim burnum var

Mənim ayağım var

Mənim qolum var

ÖYRƏNMƏ

Bədənimiz müxtəlif hissələrdən və ya üzvlərdən ibarətdir. Hər bir bədən üzvünün özünə aid işi var. Onların köməyi ilə biz yeriyyə və qaça bilirik, tullana və üzə bilirik, şəkil çəkə və danışa bilirik. Şəkil çəkərkən dirsəyimiz qolumuzu hərəkət etdirməyə kömək edir. Yeriyyərkən dizlərimiz ayaqlarımızın hərəkətini asanlaşdırır.

Müzakirə

- Yeriyyərkən və qaçarkən dizlərimiz bizə necə kömək edir?

TAPŞIRIQ

1. Bədənin hər bir hissəsini adı ilə uyğunlaşdırın.

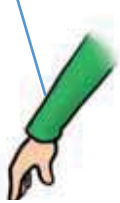
qol

dirsək

ayaq

diz

pəncə

2. Şəkil çəkərkən bu bədən hissələrinin hansından istifadə edirsiniz?

Özünüzü yoxlayın

- Yazı yazarkən hansı bədən hissələrindən istifadə edirsiniz?
- Hansı bədən hissələrini tanıyırsınız?

OXŞARLIQ VƏ FƏRQLİLİK

Açar sözlər

- oxşarlıq
- fərqlilik

- Şəkildəki uşaqların hansı oxşar əlamətləri var?
- Siz bir-birinizdən necə fərqlənirsiniz?

FƏALİYYƏT

FƏRQLƏNMƏK

Rəqəmlərə uyğun rənglərlə boya.

1 – sarı

3 – qara

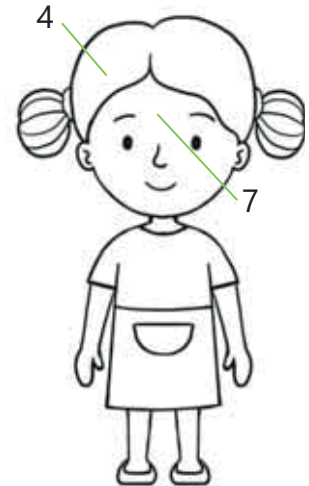
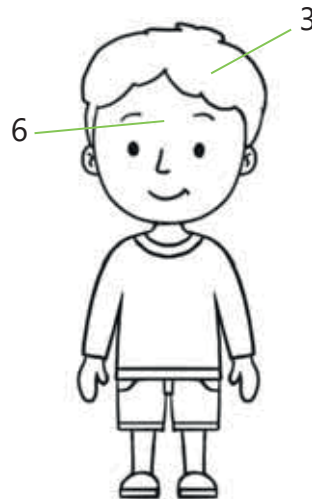
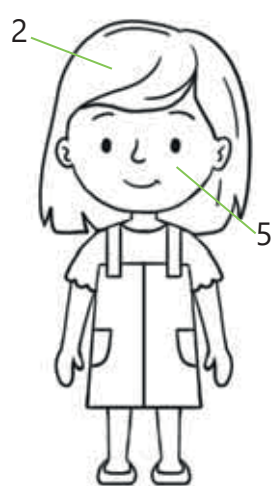
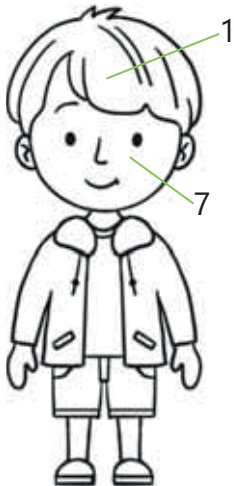
5 – açıq-çəhrayı

7 – ağ

2 – qəhvəyi

4 – narıncı

6 – tünd-qəhvəyi

Təsvirdəki uşaqların oxşar və fərqli əlamətlərini sadalayın.

ÖYRƏNMƏ

Hər birimizin saçı, gözü, qulağı, ağız və burnu var. Saçımızın, gözümüzün və dərimizin rəngi, qulağımızın və burnumuzun forması, boyumuz və yaşımız isə fərqlidir. Bu əlamətlər bizi bir-birimizdən fərqləndirsə də, hamımız insanıq.

Müzakirə

- Parta yoldaşınızla oxşar və fərqli əlamətləriniz hansılardır?
- Sınıfdəki şagirdlərin üzü bir-birindən fərqlənməsəydi, nə baş verərdi?

TAPŞIRIQ

Şəklə diqqətlə baxın.
Bu insanlarda oxşarlıq
və fərqlilik nədədir?

Özünüzü yoxlayın

Ailə üzvləriniz arasında hansı üç oxşar və üç fərqli əlaməti qeyd edə bilərsiniz?

BƏDƏNİMİZİ NECƏ TƏMİZ SAXLAYAQQ

Açar sözlər

- bədən təmizliyi
- dırnaq tutmaq
- çimmək

- Dişlərinizi təmiz saxlamaq üçün nə edirsiniz?
- Dişlərin təmizliyi niyə vacibdir?

FƏALİYYƏT

TƏMİZLİK

Bədəninizi təmiz saxlamaq üçün istifadə etdiyiniz vasitələrin şəklini işarələyin (✓).

İşarələdiyiniz vasitələrdən hansı məqsədlər üçün istifadə edirsiniz?

ÖYRƏNMƏ

Təmiz və səliqəli olmaq üçün saçlarımızı darayır, dırnaqlarımızı vaxtılı-vaxtında tutur və uzanan saçlarımızı kəsdirik.

Əl-üzümüzü yumaq, dişlərimizi fırçalamaq və çimmək sağlamlığımız üçün çox vacibdir.

6

Əllərin yuyulma qaydası

1

5

2

4

3

Müzakirə

- Yeməkdən əvvəl əllərinizi yumağın faydası nədir?
- Əl və ayaq dırnaqlarını kəsmək niyə vacibdir?

TAPŞIRIQ

1. Uyğun şəkilləri xətlərlə birləşdirin.

daraq

dırnaqtutan

şampun

diş pastası

tualet kağızı

2. Uyğun sözləri boşluqlara yazın.

dırnaqtutan

diş fırçası

sabun

daraq

Dırnaqlarımı ..... ilə kəsirəm.

Dişlərimi ..... ilə fırçalayıram.

Saçlarımlı ..... ilə darayıram.

Əllərimi ..... ilə yuyuram.

Özünüzü yoxlayın

- Çimməsəniz, nə olar?
- Hansı təmizlik vasitələrindən istifadə edirsiniz?

SAĞLAM QİDALANMA

Açar sözlər

- sağlam qidalanmaq
- qazlı içki
- sağlam qida

- Siz səhər yeməyində nə yeyirsiniz?

FƏALİYYƏT

SÜFRƏ

Verilən qidaları xətlər vasitəsilə masaya birləşdirib öz yemək süfrənizi hazırlayın.

Yemək süfrənizi hazırlayarkən nələrə diqqət etdiniz?

ÖYRƏNMƏ

Hərəkət etmək və işlərimizi görə bilmək üçün enerjiyə ehtiyacımız var. Biz enerjiyi qidalardan alırıq.

Sağlam qalmaq üçün müxtəlif qidalardan lazımi miqdarda və vaxtında yeməliyik. Eyni qidadan çox istifadə etmək sağlamlığımız üçün zərərliyədir.

Bu qidalardan oynamaq və oxumaq üçün enerji alırıq.

düyü

əriştə

çörək

kartof

Bu qidalar bizim böyüməyimizə kömək edir.

süd

yumurta

pendir

balıq

ət

Meyvə və tərəvəzlər bizi xəstəliklərə qarşı dözümlü edir.

meyvə

tərəvəz

Bu qidalar isə sađlamlıđımız üçün zərərli dir.

qazlı içki

jelibon

çips

konfet

Müzakirə

- Niyə müxtəlif qidalardan istifadə etməliyik?
- Xəstəliklərə qarşı dözümlü olmaq və böyümək üçün hansı qidalarla qidalanmalıyıq?
- Çoxlu konfet yemək sađlamlıđınız üçün necə zərərli ola bilər?

TAPŞIRIQ

Sađlamlıđınız üçün faydalı olan qidaları yaşıl qələmlə, zərərli qidaları isə qırmızı qələmlə dairəyə alın.

alma

cips

balıq

əncir

yumurta

badımcan

konfet

su

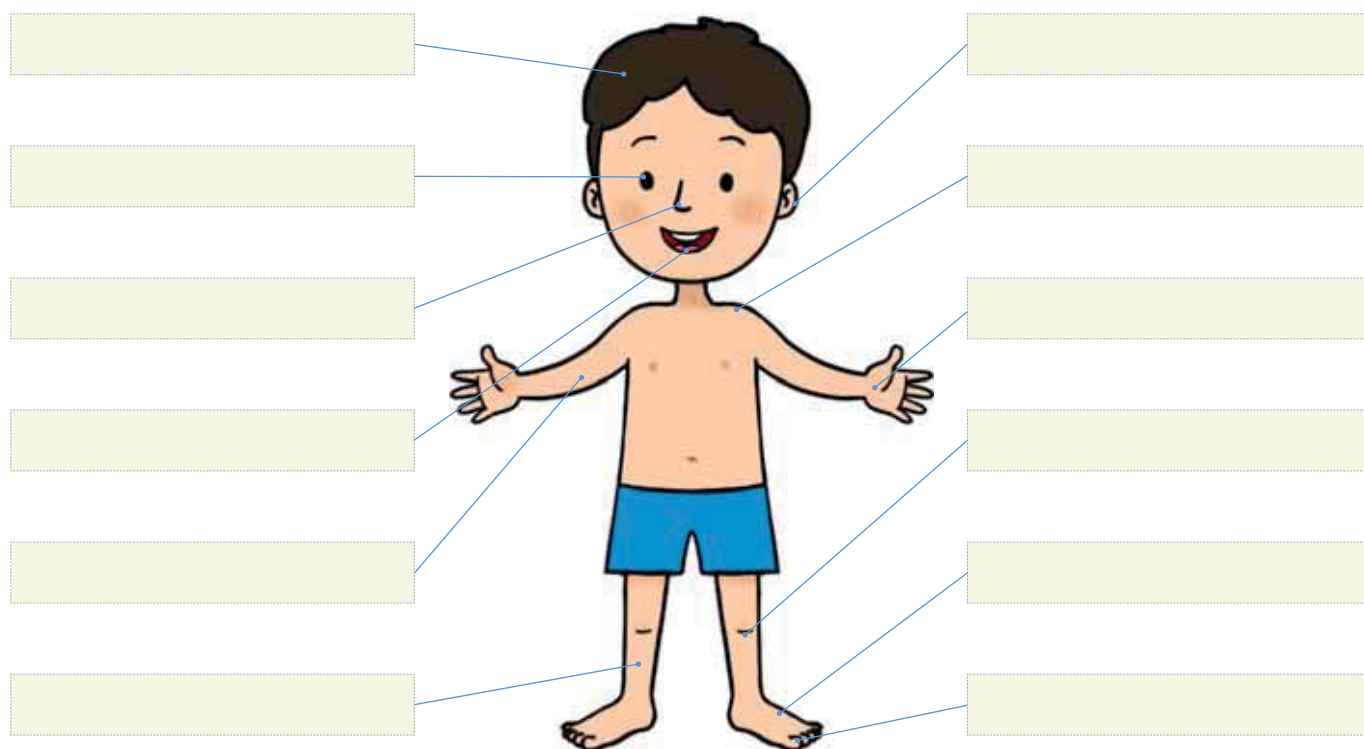
Özünüzü yoxlayın

- Əgər dostunuz xəstələnsə, ona hansı qidaları tövsiyə edərsiniz?
- Səhər yeməyində hansı qidalardan istifadə etmək daha faydalıdır?

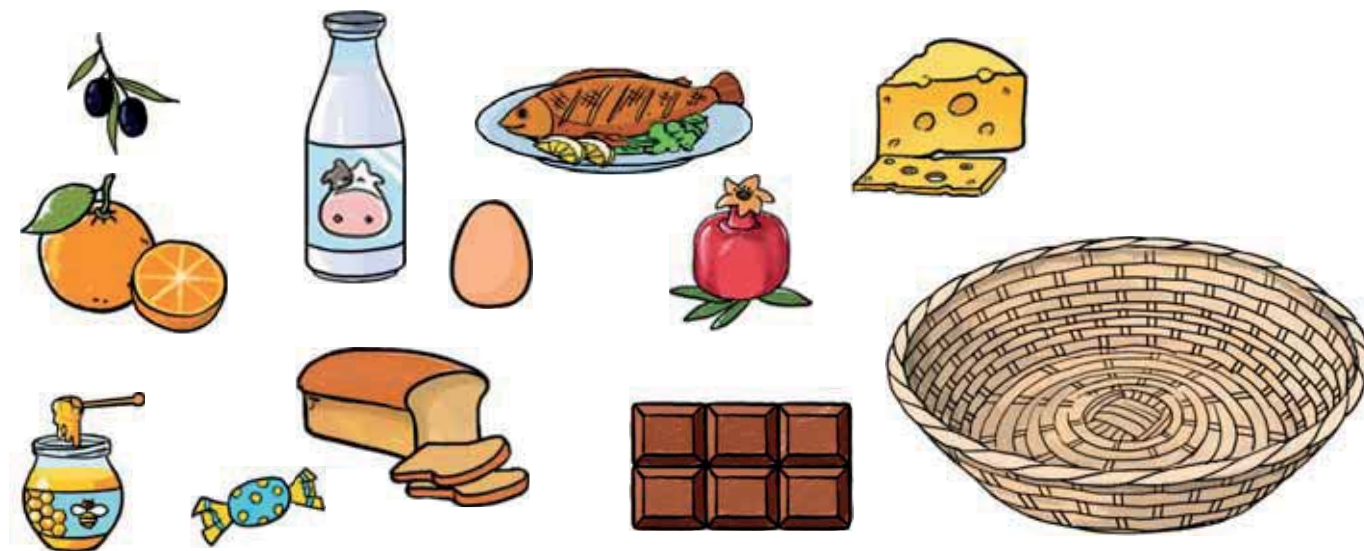
ÜMUMİLƏŞDİRİCİ TAPŞIRIQLAR

1. Bədən hissələrinə aid sözləri uyğun boşluqlara yazın.

saç	qulaq	burun	göz	barmaq	ayaq
ağız	çiyin	qol	əl	diz	pəncə

2. İstifadə etdiyiniz faydalı qidaları xətlərlə səbətə birləşdirin.

3

İNSANLAR VƏ ƏŞYALAR

HAZIRSINIZMI?

- Siz hansı oyunları oynamağı sevirsiniz?
- Komandanızın uğur qazanması üçün nə edərdiniz?

- dil
- ünsiyyət

- Lövhədə yazılan sözləri ucadan oxuyun. Sizcə, bu sözlərin mənası nədir?
- Bu sözlər nə üçün fərqli yazılır və fərqli səslənir?

FƏALİYYƏT

DİLLƏR

Rəqəmlərin və əşyaların adlarını öyrəndiyiniz xarici dildə söyləyin.

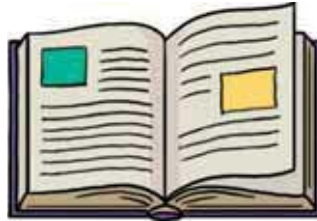

4

7

8

9

Başqa hansı əşyaların adını xarici dildə bilirsiniz?

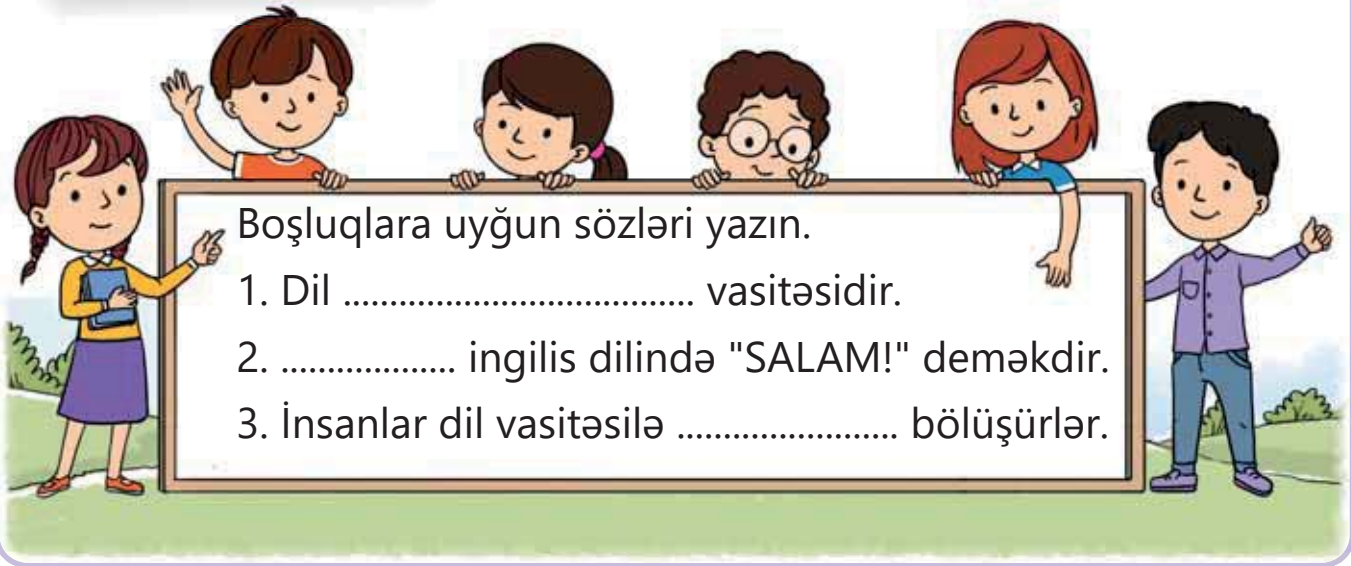
ÖYRƏNMƏ

Dil ünsiyyət vasitəsidir. Dil vasitəsilə insanlar fikirlərini bölüşürlər. Ölkəmizdə Azərbaycan dili ilə yanaşı, fərqli dillərdə danışan insanlar da var. Onlar birlikdə mehriban yaşayır, bir-birinə hörmətlə yanaşırlar.

Müzakirə

- Dilin bizim üçün əhəmiyyəti nədir?
- Fərqli dildə danışan insanla necə ünsiyyət qurarsınız?

TAPŞIRIQ

Özünüzü yoxlayın

- Dil nə üçün ünsiyyət vasitəsi hesab olunur?
- Fərqli dildə danışan insanlar bir-birinə necə yanaşmalıdırlar?

DƏRSDƏN SONRA

Validəynlərinizdən soruşun:

– Dil açanda ilk sözləriniz nə olub?

Açar sözlər

- yəhudilik
- xristianlıq
- islam

*Bizim dinimiz –
islamdır.*

*Bizim dinimiz –
xristianlıqdır.*

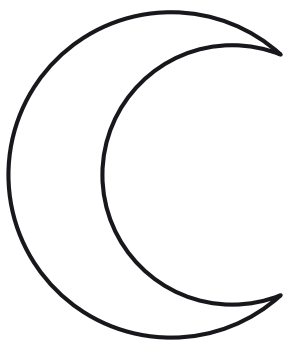
*Bizim dinimiz –
yəhudilikdir.*

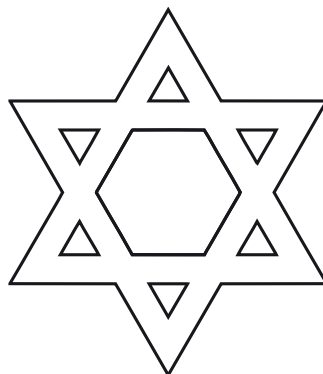
- Şəkillərdə gördüyünüz binalar haqqında nə deyə bilərsiniz?

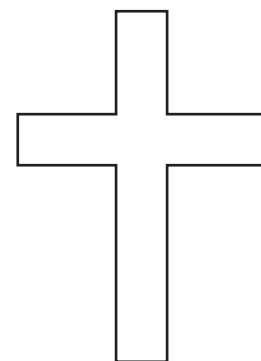
FƏALİYYƏT

DİNİ SİMVOLLAR

Verilmiş simvolları rəngləyin və adlandırın.

Sizcə, bu simvollar hansı dinlərə aiddir?

ÖYRƏNMƏ

İnsanlar müxtəlif dinlərə inanırlar. İslam, xristianlıq və yəhudilik insanları xeyirxah olmağa səsəyir.

Fərqli dinlərə inanan insanlar bir məktəbdə təhsil alır, birlikdə işləyirlər. Onlar mehriban yaşayır və bir-birinə hörmətlə yanaşırlar.

Müzakirə

- Xeyirxah olmaq nə deməkdir?

TAPŞIRIQ

Uyğunluğu tapıb xətlərlə birləşdirin.

Məscid

yəhudilik

Sinaqoq

xristianlıq

Kilsə

islam

Özünüzü yoxlayın

- Hansı dinləri tanıyırsınız?
- Fərqli dinlərə inanan insanlar bir-birinə necə yanaşmalıdırlar?

Açar sözlər

- komanda
- komanda üzvü
- bölüşmək

- Gizlənpaç oyununu təklidə oynamaq olarmı?
- Siz birlikdə hansı oyunları oynayırınsınız?

FƏALİYYƏT

KOMANDALAR YARIŞIR

Ləvazimat: Üzüaşağı qoyulmuş iki ədəd şəkilli kart

1. İki komandaya bölünün.
2. Komandalarınıza liderlər seçin.
3. Komandalar iki dairədə düzülsün.
4. Liderlər yaxınlaşıb bir kart götürsün. Kartdakı şəklə baxıb yerinə qoysun.
5. Lider dairəyə qayıdıb kartda nə şəkli gördüyünü yanında dayanan yoldaşının qulağına desin. Bu qayda ilə məlumatı bir-birinizə ötürün.
6. Məlumatı alan sonuncu şagird kartdakı şəkli lövhədə çəksin.

İşi birinci tamamlayan komanda qalibdir. İşin nəticələrini müzakirə edin.

ÖYRƏNMƏ

Hər kəsin fərqli bacarıqları var. Kimsə daha yaxşı şəkil çəkir, futbol oynayır, şeir deyir, mahnı oxuyur. Elə işlər var ki, onları tək görmək çətindir. Elə oyunlar da var ki, onları təklikdə oynamaq olmaz. Belə halda bir neçə nəfər birləşərək komanda yaradır və bu komandanın üzvü olur.

Gəlin tapşırığı birlikdə yerinə yetirək. Mən plastilinimdən sizə verərəm.

Mənim boyalarımıdan istifadə edə bilərsiniz.

Mən də karandaşlarımı verərəm.

Komandada işləyərkən insanlar bir-birindən məlumat alır və bölüşürlər. Beləliklə, iş uğurla yerinə yetirilir.

Müzakirə

- Komanda üzvləri bir-birinə necə kömək edirlər?
- Komanda üzvləri bir-birinə nə üçün hörmətlə yanaşmalıdırlar?

TAPŞIRIQ

1. Komanda işi təsvir olunan şəkillərin altındakı dairələri yaşıl rəngləyin.

2. Komanda işi təsvir olunan şəkilləri hansı əlamətlərə görə seçdiniz?
3. Rəngləmədiyiniz şəkildəki fəaliyyəti niyə komanda işi hesab etmirsiniz?

Özünüzü yoxlayın

- Komandada işləməyin faydası nədir?
- Komandanın işi nə zaman uğurlu alınır?

EVDƏKİ ƏŞYALARIMIZ

Açar sözlər

- əşyaların yeri
- səliqəli otaq
- valideynə kömək

- Uşaqlar nə edirlər?
- Siz öz əşyalarınızı necə saxlayırsınız?

FƏALİYYƏT

SƏLİQƏ YARADAQ

Otağı səliqəyə salmaq üçün əşyaları xətlərlə öz yerinə birləşdirin.

ÖYRƏNMƏ

Oyuncaqların, paltarların, kitabların hər birinin öz yeri var. İstifadə etdikdən sonra onları öz yerinə qoysanız, otaq səliqəli olar. Əşyalarınızı özünüz yığsanız, onların yerini bilərsiniz. Məktəbə hazırlaşanda da əşyalarınızı tez taparsınız və dərsə gecikməzsiniz.

Siz bu işləri yerinə yetirməklə həm də evdə səliqə yaradılmasında iştirak edərsiniz. Valideynləriniz sevinər və köməyinizə görə təşəkkür edərlər.

Müzakirə

- Nə üçün əşyalarınızı səliqə ilə yığmalısınız?
- Evdə valideynlərinizə hansı işlərdə kömək edirsiniz?

TAPŞIRIQ

Şəkillər üzrə danışın.

Uşaqlar valideynlərinə hansı işlərdə kömək edirlər?

Özünüzü yoxlayın

- Əşyalarınızı səliqə ilə yığmaq hansı işinizi asanlaşdırır?
- Valideynlərə kömək etməyiniz onlara necə təsir edir?

DƏRSDƏN SONRA

Valideynlərinizdən soruşun:

– Siz onlara hansı işlərdə kömək edə bilərsiniz?

ƏŞYALAR NƏDƏN HAZIRLANIR

Açar sözlər

- şüşə
- plastik
- metal
- material
- rezin

- Masanın üzərindəki əşyalar nədən hazırlanıb?
- Taxtadan hazırlanmış başqa hansı əşyaları tanıyırsınız?

FƏALİYYƏT

ƏŞYALAR

Sınıf otağınızda olan taxta, şüşə, plastik və kağızdan hazırlanmış iki əşyanın adını cədvəlin uyğun xanasına yazın.

	Taxta	Şüşə	Plastik	Kağız
Əşya				

Sınıfdə başqa nədən hazırlanmış əşyalar var?

ÖYRƏNMƏ

Əşyalar müxtəlif materiallardan hazırlanır. Bu materiallara kağızı, metalı, plastiki, şüşəni, taxtanı və rezini misal göstərə bilərik. Bəzi əşyalar bir, bəziləri isə bir neçə materialdan hazırlanır.

Kağızdan hazırlanan əşyalar

Metaldan hazırlanan əşyalar

Plastikdən hazırlanan əşyalar

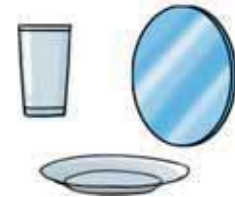
Rezindən hazırlanan əşyalar

Taxtadan hazırlanan əşyalar

Şüşədən hazırlanan əşyalar

Müzakirə

- Yemək yeyərkən istifadə etdiyiniz əşyalar hansı materialdan hazırlanıb?
- Bir neçə materialdan hazırlanmış hansı əşyaları tanıyırsınız?

TAPŞIRIQ

1. Bir manatlıq və əlli qəpiklik pullar hansı materiallardan hazırlanıb?
2. "Metal", "plastik" və "şüşə" sözlərini uyğun boşluqlara yazın.

Özünüzü yoxlayın

- Hansı materialları tanıyırsınız?
- Bu materiallardan hansı əşyalar hazırlanır?

MATERİALLARIN XASSƏLƏRİ

Açar sözlər

- bərk
- yumşaq
- sukeçirən
- parlaq

- Hansı yataq bərk, hansı isə yumşaqdır?
- Materialları başqa necə fərqləndirmək olar?

FƏALİYYƏT

SUKEÇİRƏN VƏ SUKEÇİRMƏYƏN MATERİALLAR

1. İki kağız topasından birini sellofan paketə, digərini isə parça dəsmala bükün.
  2. Bükdiyünüz sellofan və parça dəsmalı içərisində su olan qaba salın.
- Bir müddət gözləyin və çıxarın.

Lazım olan əşyalar

Sellofan paket

Parça dəsmal

Kağız topası

Qab

Sellofan

Parça

- Sellofan paketə və parçaya bükülmüş kağızı yoxladıqda nə müşahidə etdiniz?
- Hansı material sukeçirən, hansı material isə sukeçirməyəndir?

ÖYRƏNMƏ

Materiallar xassələrinə görə bir-birindən fərqlənir. Əşyalar da materialların xassələrinə görə düzəldilir.

Bərk və ya yumşaq materiallar

Bərk əşyalar

Yumşaq əşyalar

Sukeçirən və ya sukeçirməyən materiallar

Sukeçirməyən əşyalar

Sukeçirən əşyalar

Ağır və yüngül materiallar

Ağır əşyalar

Yüngül əşyalar

Parlaq və ya parlaq olmayan materiallar

Parlaq əşyalar

Parlaq olmayan əşyalar

Materialların eyni zamanda bir neçə xassəsi ola bilər. Məsələn, metal materiallar bərk, ağır, parlaq və sukeçirməyəndir.

Müzakirə

- Hansı əşyaları sukeçirməyən materiallardan hazırlayırlar?
- Nə üçün çəngəl və qaşiq kağızdan hazırlanmır?

TAPŞIRIQ

1. Verilmiş sözləri uyğun boşluqlara yazın.

sukeçirən

bərk

parlaq olmayan

sukeçirməyən

yumşaq

parlaq

_____ materialdan hazırlanıb.

_____ materialdan hazırlanıb.

_____ materialdan hazırlanıb.

_____ materialdan hazırlanıb.

_____ materialdan hazırlanıb.

_____ materialdan hazırlanıb.

2. Çərpələngin asanlıqla havaya qalxması üçün onu hansı xassəli materialdan hazırlamaq lazımdır?

3. Qayığın hazırlandığı materialların hansı xassələri olmalıdır?

Özünüzü yoxlayın

- Materialların hansı xassələri var?
- Nə üçün biz materialların xassələrini bilməliyik?

ƏŞYALARIN HƏRƏKƏTİ

Açar sözlər

- dartmaq
- itələmək
- hərəkət

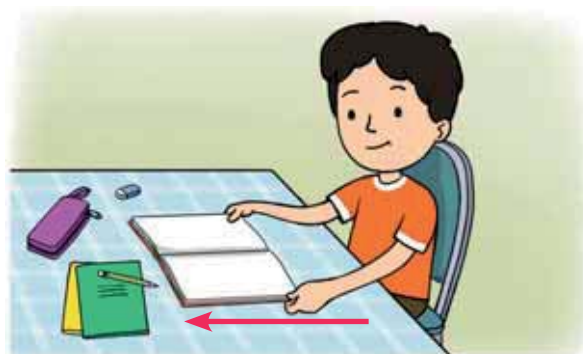
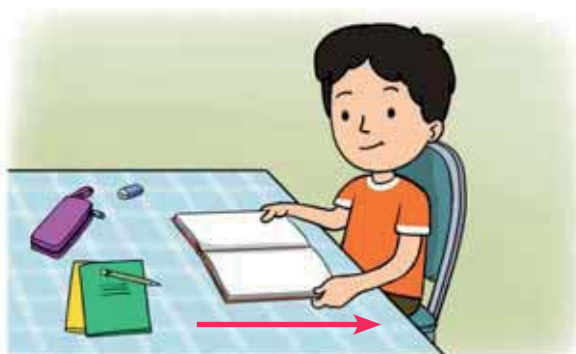

- Soyuducunun qapısını açmaq üçün nə etməlisiniz?
- Soyuducunun qapısını bağlamaq üçün nə edirsiniz?

FƏALİYYƏT

ƏŞYAMIZIN YERİNİ DƏYİŞDİRƏK

Masanızdakı hər hansı bir əşyanı özünüzə yaxınlaşdırın. Həmin əşyanı özünüzdən uzaqlaşdıraraq yerinə qaytarın.

- Əşyanızı özünüzə yaxınlaşdırmaq və özünüzdən uzaqlaşdırmaq üçün nə etdiniz?

ÖYRƏNMƏ

Biz tez-tez əşyalarımızın yerini dəyişdiririk. Əşyaları dartaraq və ya itələyərək onların yerini dəyişdirmək olar. Əşyaları dartarkən və ya itələyərkən onlar hərəkət edir.

Müzakirə

- Masaya yaxın oturmaq üçün stulunuzun yerini necə dəyişdirirsiniz?
- Əşyalarla insanların hərəkəti arasında hansı fərq var?

TAPŞIRIQ

1. Qutunu hərəkət etdirmək üçün hər uşağın nə etdiyini uyğun çərçivələrə yazın.
2. Qutunun hərəkət etdiyi tərəfi göstərən oxu rəngləyin.
3. Sizcə, qutunu birlikdə hərəkət etdirmək asandırmı?

Özünüzü yoxlayın

- Əşyalarımızın yerini dəyişdirmək üçün nə etməliyik?

EVİMİZDƏKİ AVADANLIQLAR

Açar sözlər

- məişət texnikası
- kəsici alətlər
- deşici alətlər

- Şəkildəki uşaqlar nə etmək istəyirlər?
- Sizcə, uşaqlar bu işləri özləri etməlidirlərmi?

FƏALİYYƏT

CİHAZ VƏ ALƏTLƏR

Məişət avadanlığının adını və nə üçün istifadə edildiyini yazın.

ÖYRƏNMƏ

Qaz plitəsi, ətçəkən maşın, saçqurudan, ütü və digər əşyalar insanların istifadə etdiyi məişət texnikasıdır. Məişət texnikası insanların işini asanlaşdırır.

Təhlükəsizlik üçün uşaqların məişət texnikasından istifadə etməsi məsləhət görülmür.

Bıçaq və qayçı məişətdə istifadə olunan kəsici-deşici alətlərdir. Onlardan istifadə edəndə böyüklərdən yardım istəyin.

Müzakirə

- Məişət texnikası insanlara nə üçün lazımdır?
- Evdə kəsici və deşici alətlərdən hansı işlərdə istifadə olunur?
- Məişət texnikası ilə ehtiyatsız davranmaq hansı zədələnmələrə səbəb ola bilər?

TAPŞIRIQ

Kəsici və deşici alətlərin altındakı dairələri qırmızı, elektrik cihazlarının altındakı dairələri isə göy rəngləyin.

Özünüzü yoxlayın

- Məişət texnikasından necə istifadə edilməlidir?

ÜMUMİLƏŞDİRİCİ TAPŞIRIQLAR

1. Cümlələri diqqətlə oxuyub **doğru** və **yanlış** fikirləri qeyd edin.

	Bəli	Xeyr
Biz məktəbdə xarici dil öyrənirik.		
Dillər bir-birindən fərqlənir.		
Başqa dilin öyrənilməsi dostlar tapmaqda kömək edir.		

2. Verilmiş tullantıları xətlər vasitəsilə uyğun zibil qutusuna birləşdirin.

3. Azər məktəbə tez-tez gecikir, çünki səhər evdən vaxtında çıxıb bilmir. Şəklə baxıb Azərin gecikmə səbəbini araşdırın və aşağıda yazın.

4

ƏTRAF MÜHİT

HAZIRSINIZMI?

- Ətraf aləmi öyrənmək üçün hisslərimiz bizə necə kömək edir?
- Səsin mənbəyini necə müəyyən edirik?

Açar sözlər

- görmə
- eşitmə
- dadbilmə
- qoxubilmə
- toxunma

- Siz piknikdə nə edirsiniz?
- Ətrafınızdakı əşyalara toxunaraq nə hiss edirsiniz?
- Güllərin rəngini və qoxusunu hansı bədən üzvləri ilə müəyyən edirsiniz?

FƏALİYYƏT

GÖZBAĞLICA OYNAYAQ

1. Şagirdlərdən birinin gözləri yaylıqla bağlanır.
2. Digər uşaqlar onun ətrafında səslər çıxararaq hərəkət edirlər.
3. Gözübağlı olan oyunçu digər yoldaşlarını tutmağa çalışır.

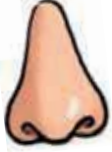

- Gözübağlıca oynayarkən uşaqları tutmaq üçün nə edərdiniz?
- Bu zaman tutduğunuz uşağın kim olduğunu necə bilərsiniz?

ÖYRƏNMƏ

Qoxubilmə

Burnumuzla
qoxulayırıq.

Dadbilmə

Dilimizlə
dadırıq.

Görmə

Gözlərimizlə
görürük.

Toxunma

Əllərimizlə
toxunuruq.

Eşitmə

Qulaqlarımızla
eşidirik.

Şəkil çəkərkən müxtəlif rənglərdən istifadə edirik. Bu rəngləri gözümüzlə görərkən fərqləndiririk. Quşların səsinə, uşaqların səsinə və digər səsləri qulağımızla eşidirik.

Qoxusu və dadı xoşumuza gələn qidaları sevirik. Bəzi yeməklərin dadı duzlu, bəzilərininki şirin olur. Müxtəlif dadları dilimizlə, qoxuları isə burnumuzla hiss edirik. Əllərimizlə əşyalara toxunaraq dərimiz vasitəsilə onların isti və ya soyuq, quru və ya yaş, sərt və ya yumşaq olduğunu hiss edirik. Ətraf aləm haqqında məlumat almaq üçün beş hissimizdən istifadə edirik.

Müzakirə

- Ətrafınıza baxın və gördüklərinizi qeyd edin. Bu məlumatları hansı hissələriniz vasitəsilə aldınız?
- Toxunma hissiniz olmasaydı, hansı məlumatları almaq çətin olardı?

TAPŞIRIQ

1. Uyğunlaşdırın:

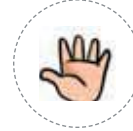
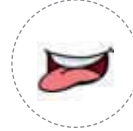
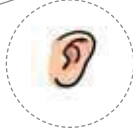
toxunmaq

dadmaq

görmək

eşitmək

qoxulamaq

2. Uyğun boşluqlara **doğru** və ya **yanlış** sözlərini yazın.

a. Almanın dadını dilimizlə hiss edirik.

b. Çayın isti olmasını toxunaraq hiss edirik.

c. Güllərin qoxusunu dadaraq hiss edirik.

3. Şəkildə neçə fərqli yarpaq təsvir olunub? Bunu hansı hissiniz vasitəsilə müəyyən etdiniz?

4. Doğru sözün altından xətt çəkin:

a. Musiqi dinləyərkən **görmə** / **eşitmə** hissimizdən istifadə edirik.

b. Müxtəlif rəngli və ölçülü əşyaları **görmə** / **eşitmə** hissimizlə fərqləndiririk.

Özünüzü yoxlayın

- Əşyaların bərk və ya yumşaq, isti və ya soyuq olmasını necə müəyyən edirsiniz?
- Portağalın dadını, qoxusunu, formasını hansı bədən üzvləri vasitəsilə müəyyən edirsiniz?

SƏS HARADAN GƏLİR

Açar sözlər

- səs mənbəyi
- uca səs
- alçaq səs

- Siz səsinizdən nə üçün istifadə edirsiniz?
- Uzaqda olan yoldaşınızın sizi eşitməsi üçün nə edirsiniz?

FƏALİYYƏT

MAHNINI EŞİDƏK

1. Müəllimin səsləndirdiyi mahnıya diqqətlə qulaq asın.

2. Mahnını eşidəndə əlinizi qaldırın.

- Nə üçün bütün şagirdlər əllərini eyni vaxtda qaldırmadı?
- Nə üçün müəllim sizə yaxınlaşdıqca mahnını daha yaxşı eşidirsiniz?

ÖYRƏNMƏ

Biz salamlaşarkən, mahnı oxuyarkən və kimisə çağırarkən müxtəlif səslər çıxarıyıq. Quşlar, musiqi alətləri və oyuncaqlar da səs çıxarır. Səs çıxaran hər şey səs mənbəyidir. Yaxındakı yoldaşımızla alçaq səslə danışırıq, yoldaşımız uzaqda olarsa, səsimizi ucaldırıq. Mənbəyindən uzaqlaşdıqca səs zəifləyir.

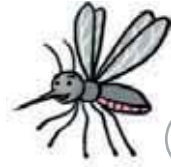

Müzakirə

- Təcili yardım maşınının yaxınlaşdığını və ya uzaqlaşdığını səsindən necə bilmək olar?
- Şagirdlər sinifdə eyni vaxtda uca səslə danışsalar, nə baş verər?

TAPŞIRIQ

1. Şəkildə təsvir olunmuş səs mənbələrini işarələyin (✓).

2. Gözlərinizi yumun və diqqətlə ətrafa qulaq asın.

- Hansı səsləri eşidirsiniz?
- Bu səslərin mənbəyi nə ola bilər?

Özünüzü yoxlayın

- Səslər haradan gəlir?
- Eyni səs mənbəyi bizə yaxın və bizdən uzaq olduqda həmin səsi necə eşidirik?

BU GÜN HAVA Necədir

Açar sözlər

- buludlu
- qarlı
- simvol

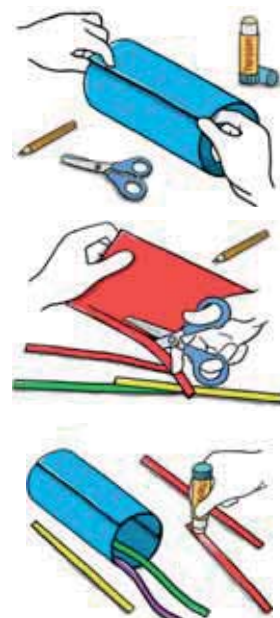

- İndi bayırda hava necədir?
- Siz hansı hava şəraitini xoşlayırsınız? Niyə?

FƏALİYYƏT

KÜLƏK TORBASISI

1. Qalın kağızdan boru düzəldin.
2. Rəngli kağızlardan nazik lentlər kəsin.
3. Lentlərin uclarını kağız borunun kənarlarına yapışdırın. Siz külək torbası hazırladınız.
4. Külək torbasını bayırdan asın və bir müddət müşahidə edin.

- Siz külək torbasında nə müşahidə etdiniz?
- Külək torbası vasitəsilə hansı məlumatları ala bilərik?

ÖYRƏNMƏ

Evdən çıxarkən hava şəraitini nəzərə alırıq. Hava bəzən isti, bəzən də soyuq olur. Bu, havanın günəşli, buludlu, yağışlı, qarlı və küləkli olmasından asılıdır. Gün ərzində informasiya vasitələrindən hava haqqında məlumatlar alırıq. Bu məlumatlar təqdim olunarkən simvollarla istifadə edilir.

günəşli

küləkli

buludlu

yağışlı

qarlı

Müzakirə

- Hava şəraitini əvvəlcədən necə öyrənə bilərik?
- Hava şəraitini bilmək nə üçün vacibdir?

TAPŞIRIQ

1. Hava şəraitini uyğun simvollarla birləşdirin.

2. Üç gün hava şəraitini müşahidə edin. Nəticəni simvollarla cədvələ qeyd edin.

Gün:	Gün:	Gün:

Özünü yoxlayın

- Hansı hava şəraitlərini tanıyırsınız?
- Hava şəraiti haqqında məlumatları sözsüz necə təqdim edə bilərsiniz?

FƏSİLLƏR BİZƏ NECƏ TƏSİR EDİR

Açar sözlər

- fəsil
- hava şəraiti
- geyim

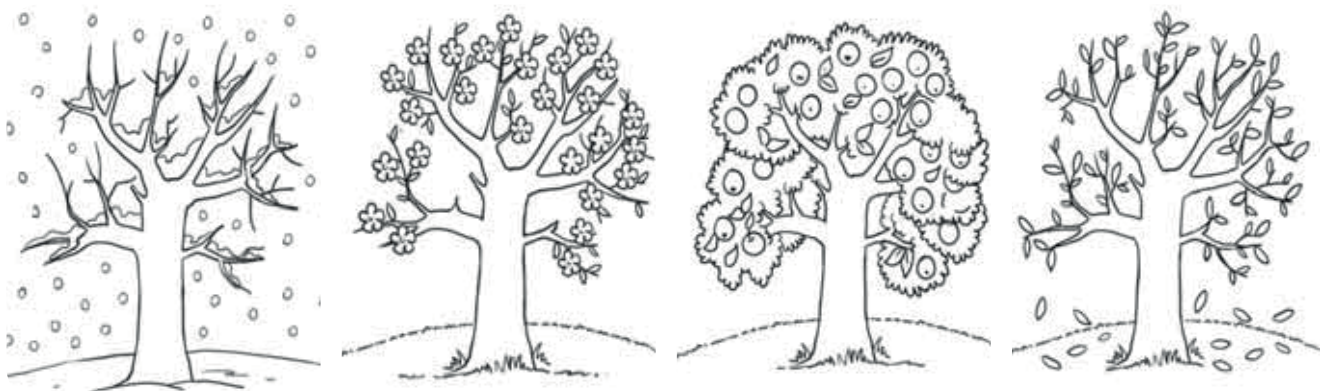

- İlin hansı fəslində hava soyuq olur?
- Soyuq havada necə geyinirsiniz?

FƏALİYYƏT

FƏSİLLƏR

Şəkilləri fəsillərə uyğun rəngləyin.

- Şəkildəki hər hansı iki fəsil arasındakı üç fərqi sadalayın.

ÖYRƏNMƏ

İlboyu hava şəraiti dəyişir. Bu dəyişikliklər fəsilər kimi tanınır. Fəsilər havanın isti, soyuq, yağışlı, qarlı, küləkli, buludlu olması ilə fərqlənir.

*Yaz fəslı:
Hava ısınır.
Ağaclar çiçək açır.*

*Yay fəslı:
Hava isti olur.
Meyvə bol olur.*

*Payız fəslı:
Hava soyuyur.
Yarpaqlar saralır.*

*Qış fəslı:
Hava soyuq olur.
Qar yağır.*

Qışda qalın, yayda nazik və yüngül paltarlar geyinirik. Bu bizim sağlamlığımız üçün vacibdir.

Müzakirə

- İndi hansı fəsildir? Fəslı hansı əlamətlərinə görə müəyyən etdiniz?
- Fəsilərə uyğun geyinməyimizin səbəbi nədir?

TAPŞIRIQ

1. Fəsilləri uyğun geyimlərlə birləşdirin.
2. Simvolların rəqəmlərini uyğun boşluqlara yazın.

1

2

3

4

3. Aşağıdakı cümlələrdən doğru (✓) və ya yanlış (✗) olan ifadəni seçin.

Sentyabr, oktyabr və noyabr payız fəslinin aylarıdır.

Bütün fəsillərdə hava şəraiti eynidir.

Fəsillər ilboyu ardıcılıqla dəyişir.

Qış fəslində hava istilənir və ağaclar çiçək açır.

Yay fəslində hava yaz fəslindən daha isti olur.

Özünüzü yoxlayın

- İlin hansı fəsilləri var?
- Fəsilləri hansı əlamətlərinə görə fərqləndiririk?

- böyümək
- çoxalmaq
- qidalanmaq

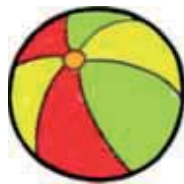

- Nə üçün oyuncaqlar yemək yeyə bilmir?
- Siz böyüdükcə oyuncaqlarınız da böyüyürmü?

FƏALİYYƏT

CANLILARIN ƏLAMƏTLƏRİ

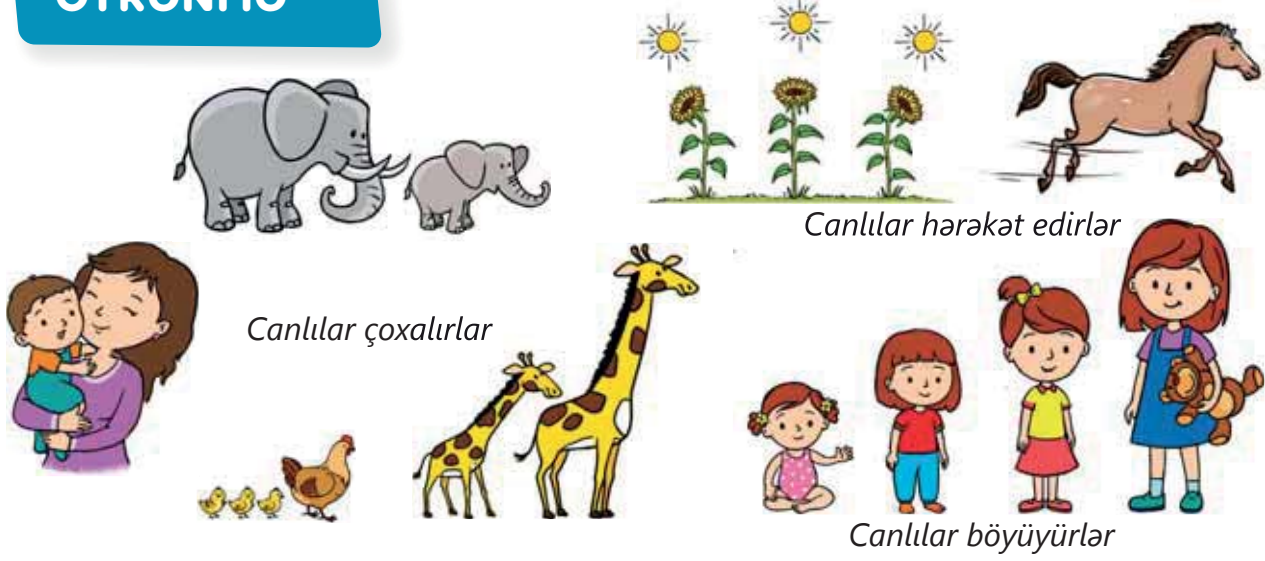
Canlıları (✓) işarələyin.

- Canlıları hansı əlamətlərinə görə müəyyən etdiniz?

ÖYRƏNMƏ

Canlılar hərəkət edir, nəfəs alır, qidalanır, böyüyür və çoxalır. Cansızlar isə qidalanmır, nəfəs almır, hərəkət etmir, böyümür və çoxalmırlar.

Müzakirə

- Canlılar nə üçün hərəkət edirlər?
- Cansızlar öz-özünə hərəkət edə bilərmir?

TAPŞIRIQ

Uyğun boşluqlara "doğru" və ya "yanlış" sözlərini yazın.

1. Canlılar su içirlər.
2. Oyuncaq ayı nəfəs alır.
3. Canlılar çoxalırlar.
4. Uşaqlar böyüdükcə dəyişirlər.

Özünüzü yoxlayın

- Canlıların əlamətləri hansılardır?
- Cansızlar canlılardan nə ilə fərqlənir?

YAŞAMAQ ÜÇÜN NƏ LAZIMDIR

Açar sözlər

- hava
- qida
- günəş işığı

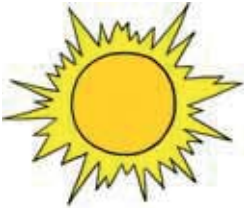

- Göyərçinlər və ördəklər nə edir?
- Canlıların yaşaması üçün başqa nə lazımdır?

FƏALİYYƏT

CANLILARIN EHTİYACI

Canlıların yaşaya bilməsi üçün lazım olanları (✓) işarələyin.

- Bunlardan hansı həm bitkilərin, həm də insanların yaşaya bilməsi üçün vacibdir?

ÖYRƏNMƏ

İnsanların və heyvanların nəfəs alması üçün havaya ehtiyacı var. Su və qida da canlıların yaşaması üçün vacibdir. İnsanlar və heyvanlar yaşamaq üçün su içir və qidalanırlar. Bitkilərin yaşamaq üçün su ilə yanaşı, günəş işığına da ehtiyacı var.

Müzakirə

- Su olmasa, bu, bitkilərin yaşamasına necə təsir edər?
- Qidalanmaq nə üçün lazımdır?

TAPŞIRIQ

Düzgün cavabların altından xətt çəkin:

1. İnsanların yaşamaq üçün *televizora* / *havaya* ehtiyacı var.
2. Bitkilərin yaşamaq üçün *günəş işığına* / *güldana* ehtiyacı var.
3. Quşların yaşamaq üçün *qəfəsə* / *suya* ehtiyacı var.

Özünüzü yoxlayın

- Heyvanların yaşamaq üçün nəyə ehtiyacı var?
- Bitkilərə yaşamaq üçün günəş işığından başqa nə lazımdır?

ÜMUMİLƏŞDİRİCİ TAPŞIRIQLAR

1. Uyğun sözləri boşluqlara yazın:

qoxulayırıq eşidirik görürük toxunuruq dadırıq

Gözlərimiz vasitəsilə .....

Burhumuz vasitəsilə .....

Əlimiz vasitəsilə .....

Dilimiz vasitəsilə .....

Qulağımız vasitəsilə .....

2. Simvollar və şəkillərdən istifadə edərək cümlələri tamamlayın.

• Hava _____ dir. Belə hava şəraiti ən çox _____ fəslində müşahidə edilir.

• Hava _____ dır. _____ fəslində hava soyumağa başlayır və yarpaqlar saralır.

• Hava _____ dır. Hava çox soyuq keçir və hər tərəf ağ rəngə boyanır. Bu, _____ fəslidir.

5

EHTİYATLI DAVRANAQ

HAZIRSINIZMI?

- Şekildəki uşaqların hansı davranışı təhlükəlidir?
- Parkda, həyətdə oynayarkən nələrə diqqət etmək lazımdır?

NƏQLİYYAT VASİTƏLƏRİ

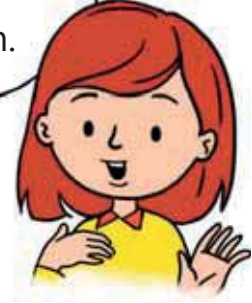
Açar sözlər

- nəqliyyat
- lift
- eskalator

Atamla zooparka metro ilə getdik.

Mən heç vaxt metroda olmamışam.

- Siz hansı nəqliyyat vasitələrindən istifadə edirsiniz?

FƏALİYYƏT

NƏQLİYYAT VASİTƏLƏRİ

Nəqliyyat vasitələrinin adını çərçivələrə yazın. Onları hərəkət etdiyi yollara uyğun nömrələyin.

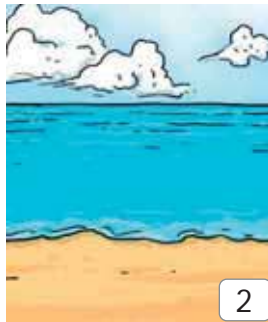

1

2

3

4

ÖYRƏNMƏ

Minik avtomobili, avtobus, qatar, təyyarə, gəmi nəqliyyat vasitələridir. Nəqliyyat vasitələri sərnişin və yük daşıyır.

Eskalator və lift də nəqliyyat vasitəsidir. Bu nəqliyyat vasitələrindən yuxarı qalxmaq və aşağı enmək üçün istifadə edilir.

Liftdə atılıb-düşəndə və düymələri ilə oynayanda lift xarab ola bilər.

Eskalatorlarda qaçmaq və oturmaq həm sizə, həm də başqa sərnişinlərə təhlükə yarada bilər.

Müzakirə

- Nəqliyyat vasitələri işlərimizi necə asanlaşdırır?
- Eskalatorlarda qaçmaq hansı təhlükələrə səbəb ola bilər?

TAPŞIRIQ

Liftdən və eskalatorlardan istifadə qaydalarına əməl edən uşaqları (✓) işarələyin.

Özünüzü yoxlayın

- Hansı nəqliyyat vasitələrini tanıyırsınız?
- Liftdə və eskalatorlarda hansı qaydalara əməl etmək lazımdır?

Açar sözlər

- tanımadığınız insanlar
- sahibsiz əşyalar

- Sizcə, Kamran nə etməlidir?

FƏALİYYƏT

YAD İNSANLAR VƏ SAHİBSİZ ƏŞYALAR

Şəkillər əsasında kiçik səhnəciklər qurun və sinif yoldaşlarınızla oynayın.

Səhnəcik 1.

1. Bir şagird yad adam rolunda digər şagirdə konfet uzadır.

2. Şagird öz seçiminə görə nə etməli olduğunu göstərir.

Səhnəcik 2.

1. Şagirdlərdən biri oturacağın üstündə sahibsiz bağlama görür.

2. Şagird öz seçiminə görə nə etməli olduğunu göstərir.

ÖYRƏNMƏ

Böyükləriniz yanınızda olmayanda tanımadığınız insanlarla ünsiyyət qurmayın. Həyətdə, küçədə, nəqliyyatda sahibsiz əşya və ya bağlama görsəniz, onlara toxunmayın. Bu davranışlar sizin təhlükəsizliyiniz üçün vacibdir. Belə hallarda dərhal valideynlərinizə və ya tanıdığınız insanlara məlumat verin. Yaxınlıqda bu şəxslərdən heç biri yoxdursa, marketdə satıcıya, küçədə polisə, parkda mühafizəçiyə yaxınlaşıb kömək istəyin. Onlar sizə kömək edəcəklər.

Müzakirə

- Tanımadığınız insanla niyə ünsiyyət qurmaq olmaz?
- Sahibsiz əşyalara nə üçün toxunmamalısınız?

TAPŞIRIQ

Parkda oynayarkən uşaq sahibsiz çanta gördü. O nə etməlidir? Boşluqlara "doğru" və "yanlış" sözlərini yazın.

1. Çantayı açıb içinə baxmalıdır.
2. Çantaya toxunmayıb valideyninə və ya polisə məlumat verməlidir.
3. Çantayı evlərinə aparmalıdır.

Özünüzü yoxlayın

- Tanımadığınız insanlar sizə yaxınlaşanda nə etmək lazımdır?
- Sahibsiz bağlama görəndə kimə müraciət etməlisiniz?

SELDƏN NECƏ QORUNMAQ OLAR

Açar sözlər

- sel
- daşqın

- Baba hansı təhlükədən danışır?
- Bu təhlükədən necə qorunmaq olar?

FƏALİYYƏT

SELLƏ MÜBARİZƏ

Plastilindən çay və evlərin qarşısına düzmək üçün qum kisələri düzəldin.

- Qum kisələrini nə üçün evlərin qarşısına düzürlər?

ÖYRƏNMƏ

Bəzən evlərə, heyvanlara və tarlalara ziyan vuran hadisələr baş verir. Sel belə hadisələrdən biridir. Qarların əriməsi, çoxlu yağış yağması nəticəsində çaylarda su çoxalır. Bu zaman sel və daşqın baş verir. Sel və daşqın zamanı evdəsinizsə, dərhal evin yuxarı mərtəbəsinə və ya damına qalxmaq lazımdır. Bayırdasınızsa, ən hündür bir yerə çıxaraq qoruna bilərsiniz. Sel və daşqın olan ərazilərdə oynamaq təhlükəlidir.

Müzakirə

- Yaz fəslində selin başvermə səbəbi nədir?
- Sel və daşqın zamanı nə üçün hündür yerə çıxmaq lazımdır?

TAPŞIRIQ

Sel və daşqın təhlükəsindən qorunmaq üçün düzgün davranışları seçib (✓) işarələyin.

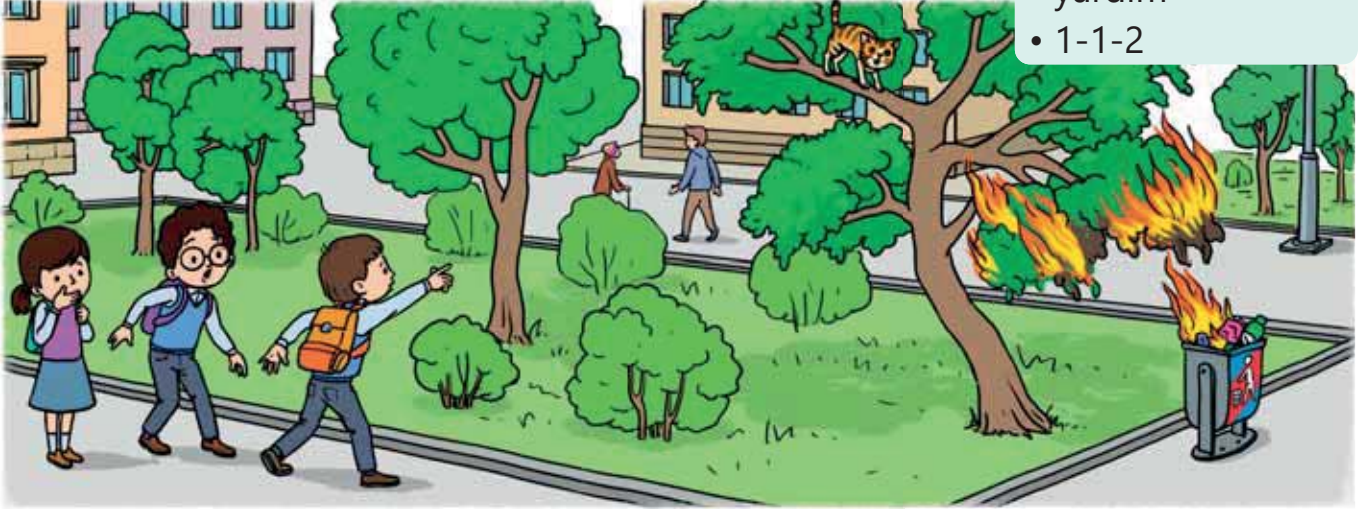

Özünüzü yoxlayın

- Sel və daşqının baş verməsini necə izah edə bilərsiniz?
- Sel və daşqın təhlükəsindən necə qorunmaq olar?

- yanğın
- yardım
- 1-1-2

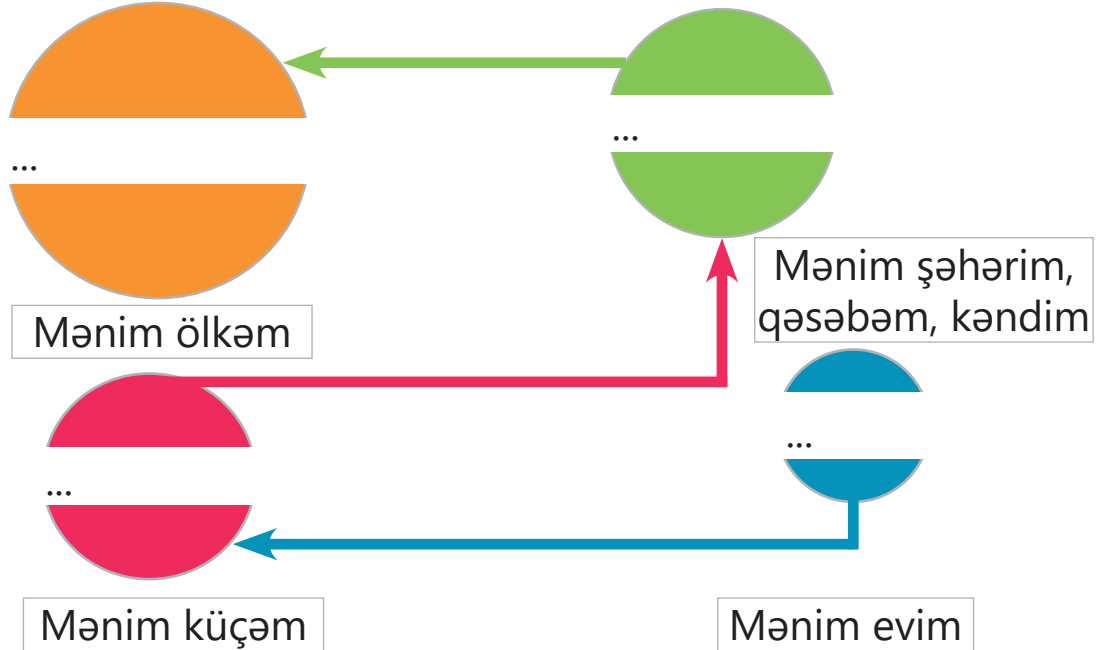

- Ağacın yanmasına nə səbəb olub?
- Pişiyi xilas etmək üçün nə edərdiniz?

FƏALİYYƏT

ÜNVANIMI BİLİRƏM

Yaşadığınız ölkənin, şəhərin, qəsəbənin (kəndin), küçənin adını və evinizin nömrəsini yazın.

Dairələr arasındakı ox işarələrinin mənasını izah edin.

ÖYRƏNMƏ

Ehtiyatsızlıq üzündən qəzalar baş verir. Uşaqlar kibritlə oynayanda, evdə qaz cihazı nəzarətsiz qalanda və digər səbəblərdən yanğın və partlayış baş verə bilər. Belə hallarda nə etməli olduğumuzu bilməliyik. Yanğın zamanı telefonda 1-1-2 rəqəmlərini yığib zəng edin. Yerinizi bildirmək üçün küçənizin adını və evinizin nömrəsini valideynlərinizdən soruşub yadınızda saxlayın. Siz bunları bir vərəqə yazıb görünən yerdə saxlaya da bilərsiniz.

Müzakirə

- Hansı davranışlar yanğına səbəb ola bilər?
- Yanğın zamanı 1-1-2-yə zəng vurmaqdan başqa nə edə bilərsiniz?
- Ev ünvanınızı nə üçün bilməlisiniz?

TAPŞIRIQ

Ehtiyatsız davranıqda yanğına səbəb ola biləcək əşyaları işarələyin (✓).

Özünüzü yoxlayın

- Yanğın hansı səbəblərdən baş verə bilər?
- Yanğın haqqında xəbər vermək üçün hansı məlumatları bilməli və hansı nömrəyə zəng etməliyik?

ÜMUMİLƏŞDİRİCİ TAPŞIRIQLAR

1. Təhlükə anında zəng etməli olduğumuz telefon nömrəsini tapıb dairəyə alın.

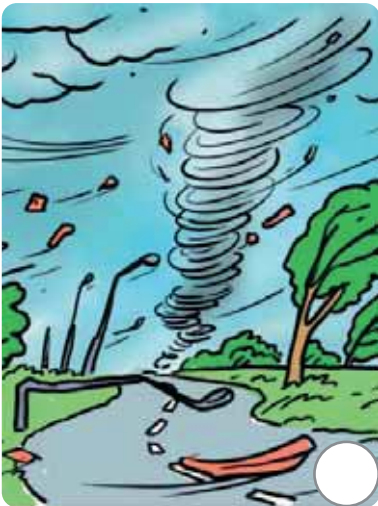
8-8-8	6-6-6	7-7-7	2-2-2
3-3-3	2-2-2	9-9-9	4-4-4
0-0-0	5-5-5	1-1-2	9-1-9

2. Şəkildə gördüyünüz uşaq bu halda nə etməlidir? Cavabınızı şəklin qarşısındakı çərçivəyə yazın.

Blank lined area for writing the answer.

3. Sel hadisəsi təsvir olunan şəkli işarələyin (✓).

BURAXILIŞ MƏLUMATI

*Ümumi təhsil müəssisələrinin 1-ci sinifləri üçün
Həyat bilgisi fənni üzrə
dərslük*

Tərtibçi heyət:

Müəlliflər	Elşad Yunusov Gülər Mehdiyeva Elmina Kazımzadə Yalçın İslamzadə Elmar İmanov Famil Ələkbərov
Koordinator	Əli Ağacanlı
Redaktor	Əsgər Quliyev
İxtisas redaktoru	İsmayıl Sadıqov
Bədii redaktor	Eldəniz Xocazadə
Texniki redaktor	Zeynal İsayev
Dizayner	Eldəniz Xocazadə
Rəssam	Elmir Məmmədov
Korrektor	Aqşin Məsimov
Məsləhətçi	Rasim Abdurazaqov
Məsləhətçi qurum	“Alston” Nəşriyyat Evi

© Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin qrif nömrəsi: 2023-014

Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri
və yaxud onun hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, surətini çıxarmaq,
elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

ISBN 978-9952-550-11-5

Hesab-nəşriyyat həcmi: 9,6. Fiziki çap vərəqi: 10.
Səhifə sayı: 80. Kəsimdən sonra: 220 × 275. Kağız formatı: 57 × 90 ¹/₈.
Şriftin adı və ölçüsü: Segoe UI, 16 pt. Ofset kağızı. Ofset çapı.
Sifariş ____. Tiraj: 167275. Pulsuz. Bakı – 2023.

Əlyazmanın yığıma verildiyi və çapa imzalandığı tarix: 20.05.2023

Çap məhsulunu nəşr edən:
Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutu (Bakı ş. A.Cəlilov küç., 86).

Çap məhsulunu istehsal edən:
“CN Poliqraf” MMC (Bakı şəhəri, Abşeron rayonu, Novxanı qəsəbəsi, İlqar Mirzəyev).

Pulsuz

Əziz məktəbli !

Bu dərslik sizə Azərbaycan dövləti tərəfindən bir dərs ilində istifadə üçün verilir. O, dərs ili müddətində nəzərdə tutulmuş bilikləri qazanmaq üçün sizə etibarlı dost və yardımçı olacaq.

İnanırıq ki, siz də bu dərsliyə məhəbbətlə yanaşacaq, onu zədələnmələrdən qoruyacaq, təmiz və səliqəli saxlayacaqsınız ki, növbəti dərs ilində digər məktəbli yoldaşınız ondan sizin kimi rahat istifadə edə bilsin.

Sizə təhsildə uğurlar arzulayırıq!

